

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE SRIMUANG
GROUP UNDER THE RAYONG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

บงกชพร หอมเหมื่อน

Bongkodchapor Hommuan

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Master's degree student Education Administration Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail: 6733100180@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และ (2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง ตามระดับการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรเป็นครูในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 496 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยอง เขต 1

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) To study the level of academic leadership among school administrators in the Srimuang Group under the Rayong Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to compare the academic leadership of these administrators based on teachers' evaluations, classified by educational level and working experience.

This research was survey research. The population was 496 teachers in the Srimuang Group under the Rayong Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2025. The sample was 217 teachers, was obtained via stratified random sampling proportional to the number of teachers in each school, followed by simple random sampling. There were four steps of the research procedure: (1) reviews related literature; (2) constructing research instruments; (3) collecting data; and (4) analysis of data. The instrument used for collecting data was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing using an independent t-test.

Major findings: (1) academic leadership among school administrators in the Srimuang Group in overall were at high level. Analysis of each dimension showed that all aspects were also rated at a high level. (2) comparison academic leadership among school administrators in the Srimuang Group under the Rayong Primary Educational Service Area Office 1 according to teacher's evaluations by educational levels level, and working experience, in over all significant differences were also found at the .05 level.

Keywords: academic leadership; school administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศ ที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รongรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579)

ผู้บริหารที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ เนื่องจาก “ภาวะผู้นำ” หมายถึง ความสามารถในการโน้มน้าวและจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ขณะที่ “ผู้บริหาร” หมายถึง ผู้ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและดำเนินงานให้เป็นไปอย่างถูกต้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาในกิจวัตรประจำวัน ดังนั้น ผู้นำและผู้บริหารจึงมีความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี 2557) ที่อธิบายว่า ผู้นำทุกคนอาจไม่ใช่ผู้บริหาร และผู้บริหารทุกคนก็อาจไม่ใช่ผู้นำ อย่างไรก็ตาม ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหาร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษาจึงถือเป็นเครื่องมือหลักในการยกระดับคุณภาพคนและสังคม ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำควบคู่กับบทบาทการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) ของผู้บริหารโรงเรียนมีผลกระทบต่อผลลัพธ์ของนักเรียนมากกว่าภาวะผู้นำแบบอื่นๆ ภาวะผู้นำทางวิชาการได้รับการพิจารณาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนและการสร้างคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น หน้าที่ของภาวะผู้นำทางวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน แต่ละรูปแบบประกอบด้วยมิติและหน้าที่ในการปฏิบัติหรือแสดงออกของผู้บริหาร เพื่อนำไปสู่ภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิบัติหรือแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียน (สุรัชย์ เทียนขาว, 2565) ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาประกอบด้วยพฤติกรรมด้านการอำนวยความสะดวกในการ

พัฒนาวิสัยทัศน์ การนิเทศและการติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ การสร้างความมั่นใจในเกณฑ์การประเมินการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนา การสนับสนุน การพัฒนาวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การสร้างและพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของบุคลากร และการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ ใช้วิธีนำให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มารวมพลังและประสานสัมพันธ์กันให้เกิดคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เมื่อวิเคราะห์ผลการศึกษาจากการทดสอบของนักเรียนไทย มีกลุ่มโรงเรียนที่เข้าร่วมทดสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programmer for International Student Assessment: PISA) ปี 2023 สะท้อนให้เห็นถึงคะแนนของกลุ่มโรงเรียนอื่นๆ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD รวมถึงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Ordinary national education test: O-NET) ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 ประจำปีการศึกษา 2567 พบว่าคะแนนนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และคะแนนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1, 2567) ซึ่งเป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในด้านการบริหารเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้มี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและมีคุณภาพต่อไป

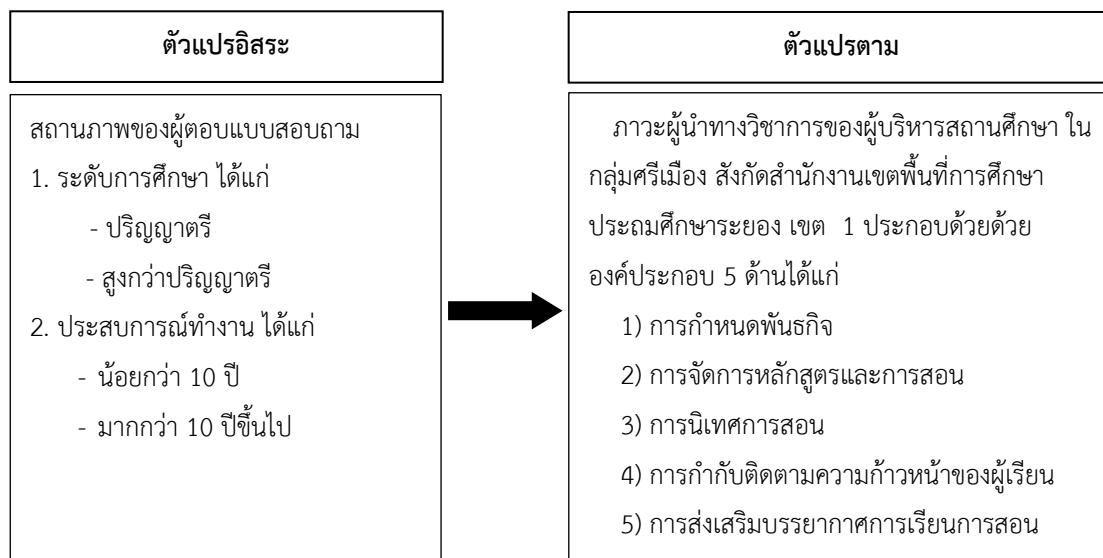
จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 ได้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน พัฒนาตนเองและสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ทราบถึงข้อเท็จจริงของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนการบริหาร และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการดำเนินการวางแผนและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน

กรอบความคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 496 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำนวน 12 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Kregcie & Morgan จำนวน 217 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามประชากรแต่ละโรงเรียน (Stratified random sampling) และนำมาทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมืองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ว่าอยู่ในระดับใด โดยแยกเป็น 5 ด้านได้ดังนี้ คือ 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การจัดทำหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

3. วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำแนวคิดดังกล่าว มาปรับใช้

3.2 กำหนดกรอบความคิด และขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นหลักและประเด็นย่อย

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ โครงสร้าง คำถาม การใช้ภาษา และความครอบคลุมในเนื้อหาสาระ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.5 เสนอโครงร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบรูปแบบและความชัดเจน เหมาะสมของภาษาหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) และเลือกข้อที่ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ขึ้นไป พร้อมกับนำคำแนะนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.7 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try – out) เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) กับ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน

3.8 นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.965

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขออนุญาตจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

4.2 นำสำเนาหนังสืออนุญาตถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

4.3 นำสำเนาหนังสืออนุญาตถึงครูผู้สอนในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลพร้อมทั้งนำส่งแบบสอบถามในรูปแบบ google form

4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้วยการใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมและรายข้อทั้ง 5 ด้าน แล้วแปลผลออกเป็นระดับตามเกณฑ์ของ Best and James (1986) ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

5.2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกเพศ และระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบที (t-test) แบบเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 217 คน จำแนกตามระดับการศึกษาปริญญาตรี 184 คน คิดเป็นร้อยละ 84.80 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 และจำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 63.10 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 217)

ข้อ ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1.	ด้านการกำหนดพันธกิจ	4.36	0.63	มาก
2.	ด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน	4.36	0.68	มาก
3.	ด้านการนิเทศการสอน	4.29	0.71	มาก
4.	ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน	4.24	0.75	มาก
5.	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.39	0.69	มาก
รวม		4.33	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชระยอง เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยมี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.68) ด้านการกำหนดพันธกิจ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.63) ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.71) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.75)

2.1 ด้านการกำหนดพันธกิจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารติดตามความสำเร็จของพันธกิจและรายงานผลต่อชุมชน/ผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.70) รองลงมา ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่วัดผลได้และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้ครูปฏิบัติตามพันธกิจที่กำหนด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.70)

2.2 ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารนิเทศภายในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.73) รองลงมา ผู้บริหารสนับสนุนการปรับปรุงแผนการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการสอน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.81)

2.3 ด้านการนิเทศการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารวางแผนการนิเทศการสอนของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.68) รองลงมา ผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์หลังจากสังเกตการสอนของครู ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.85)

2.4 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดระบบติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.72) รองลงมา ผู้บริหารใช้ข้อมูลผลการเรียนเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดทำแฟ้มสะสมงานหรือ Portfolio ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.06)

2.5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.74) รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.65) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ให้เพียงพอ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.92)

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชระยอง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ครูผู้สอนในกลุ่มศรีเมืองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูผู้สอนในกลุ่มศรีเมืองที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

2. อภิปรายผล

2.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน ด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1.1 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมืองให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้าง “สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้” ทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่ระบุว่าบรรยากาศที่ดีเป็นรากฐานของการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกล้าแสดงออก แรงจูงใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งบริบทของกลุ่มศรีเมืองมีความหลากหลายทางสังคมและความคาดหวังของผู้ปกครองสูง ผู้บริหารจึงมุ่งเน้นการจัดห้องเรียนให้เหมาะสม การจัดสื่อการสอน การดูแลความปลอดภัย ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่มุ่งเน้น “โรงเรียนปลอดภัย นักเรียนมีความสุข” ผลคะแนนที่สูงสะท้อนว่าผู้บริหารสามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถือเป็นจุดแข็งสำคัญที่ช่วยวางรากฐานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

2.1.2 ด้านการกำหนดพันธกิจ ผลการวิจัยพบว่าด้านการกำหนดพันธกิจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับต้น สะท้อนว่าผู้บริหารในกลุ่มศรีเมืองสามารถกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และทิศทางทางวิชาการของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรชัย เทียนขาว (2565) ที่ระบุว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสร้างพันธกิจที่เป็นรูปธรรม สื่อสารได้เข้าใจง่าย และนำไปสู่การขับเคลื่อนงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ข้อที่เกี่ยวกับ “การสร้างแรงบันดาลใจให้ครูปฏิบัติตามพันธกิจ” ได้คะแนนต่ำที่สุดในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเห็นได้ว่าผู้บริหารยังต้องพัฒนาในด้านภาวะผู้นำเชิงแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) แม้วิสัยทัศน์จะชัดเจน แต่การทำให้ครูเกิดแรงจูงใจภายในและรู้สึกมีส่วนร่วมยังต้องอาศัยทักษะการสื่อสาร การสร้างความไว้วางใจ และการทำงานร่วมกับครูอย่างจริงจัง และในบริบทของโรงเรียนกลุ่มศรีเมืองที่มีครูรุ่นใหม่และรุ่นประสบการณ์สูง การสร้างแรงบันดาลใจจึงต้องคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจผู้ตามและส่งเสริมให้ครูเห็นคุณค่าในบทบาทของตน เพื่อให้พันธกิจของโรงเรียนขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.1.3 ด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน ผลการวิจัยสะท้อนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Hallinger & Murphy ที่ต้องทำหน้าที่กำกับทิศทางการเรียนรู้และดูแลคุณภาพการจัดการสอนของโรงเรียน ผู้บริหารในกลุ่มศรีเมืองมีความสามารถในการประสานหลักสูตรสถานศึกษากับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ เพื่อให้ครูจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าอย่างไรก็ตาม แม้ผู้บริหารจะมีความเข้มแข็งด้านการกำกับดูแลหลักสูตร แต่ผลการวิจัยชี้ว่าครูบางส่วนยังรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างเพียงพอในการออกแบบหรือปรับปรุงหลักสูตร ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะ Top-down มากกว่าการมีส่วนร่วม ซึ่งสวนทางกับหลักการของ

Taba (1962) และแนวคิด School-Based Curriculum Development (SBCD) ที่เน้นให้ครูมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ ออกแบบ และประเมินหลักสูตร เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดผู้เรียนและเข้าใจบริบทห้องเรียนดีที่สุดใน ซึ่งบริบทของโรงเรียนในกลุ่ม ศรีเมืองมีความหลากหลายทางสังคมและความคาดหวังสูงจากผู้ปกครอง ทำให้การมีส่วนร่วมของครูยิ่งมีความสำคัญ เพราะช่วยให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้จริง การขาดเวทีให้ครูแสดงความคิดเห็นอาจทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับสภาพจริงของการเรียนการสอน และทำให้ผลการนิเทศไม่เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.1.4 ด้านการนิเทศการสอน ผลการวิจัยด้านการนิเทศการสอนสะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมืองมีบทบาทเชิงวิชาการที่เข้มแข็ง โดยสามารถวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจนตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย ไปจนถึงการติดตามผลหลังนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Continuous Improvement ที่มองว่าการนิเทศควรเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินตามปฏิทินเท่านั้น ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือ “การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศ” สะท้อนว่ากระบวนการนิเทศยังคงมีลักษณะ Top-down มากกว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ซึ่งอาจทำให้ครูรู้สึกเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ขาดแรงจูงใจภายใน และลดความเชื่อมโยงระหว่างคำแนะนำกับการนำไปใช้จริงในการสอน ตามแนวคิดของ Glickman และ Sergiovanni ชี้ว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรเปิดพื้นที่ให้ครูแลกเปลี่ยนปัญหา แสดงความคิดเห็น และร่วมกันออกแบบแนวทางพัฒนาในลักษณะ “กัลยาณมิตร” เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน (Ownership) และพัฒนาคุณภาพการสอนได้อย่างยั่งยืน และบริบทของกลุ่มศรีเมืองที่มีครูหลากหลายช่วงวัยยิ่งตอกย้ำความสำคัญของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารจึงควรปรับบทบาทจากผู้ควบคุมเป็น “โค้ชทางวิชาการ” และส่งเสริมรูปแบบนิเทศแบบ Coaching หรือ PLC เพื่อสร้างบรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพที่เป็นมิตรและเกิดผลจริงในห้องเรียน

2.1.5 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน แม้ผลการวิจัยพบว่าด้านนี้อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นแล้ว ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงว่ามีช่องว่างด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินพัฒนาการผู้เรียน ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ผู้บริหารสนับสนุน Portfolio น้อยอาจเกิดจาก ความซับซ้อนของกระบวนการเก็บข้อมูล ภาระงานเอกสารของครู โฟกัสของโรงเรียนที่ยังให้ความสำคัญกับคะแนนปลายภาคหรือการสอบระดับชาติ เช่น NT, O-NET มากกว่า ขาดระบบประกันคุณภาพภายในที่รองรับการประเมินแบบต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสถานการณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาหลายแห่งทั่วประเทศ ที่มีระบบติดตามผู้เรียนในลักษณะภาพรวมมากกว่าตัวบุคคล ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ลึกพอสำหรับใช้พัฒนาการเรียนรู้อย่างแท้จริงรายบุคคลสอดคล้องกับ แนวคิดของ สุรชัย เทียนขาว (2565) กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้นำทางวิชาการจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่หลากหลาย (Multiple Evidence-Based Decision Making) เพื่อพัฒนาผู้เรียน ไม่ใช่อาศัยแต่คะแนนสอบเพียงอย่างเดียว หากผู้บริหารสามารถพัฒนาระบบติดตามผู้เรียนให้เข้มแข็ง เช่น การใช้ E-Portfolio หรือระบบฐานข้อมูลกลางของโรงเรียน ย่อมทำให้การพัฒนาผู้เรียนมีความแม่นยำและมีประสิทธิผลมากขึ้น

2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มศรีเมืองที่มีระดับการศึกษาต่างกันประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนว่าพื้นฐานทาง

วิชาการของครูมีผลต่อการรับรู้บทบาทผู้นำของผู้บริหารอย่างชัดเจนโดยครูที่จบสูงกว่าปริญญาตรีมักมีความรู้ด้าน ทฤษฎี การศึกษา หลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการประเมินผลตามสภาพจริง จึงสามารถ ประเมินคุณภาพการทำงานของผู้บริหารได้ดีกว่า และความแตกต่างนี้เด่นชัดในด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน ด้าน การนิเทศการสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานวิชาการที่ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึก ครูที่มี วุฒิการศึกษาสูงจึงมองเห็นจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาได้ชัดเจนกว่า โดยเฉพาะในมิติด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ทางการศึกษา เช่น ความปลอดภัยและความสุขของผู้เรียน ที่เป็นประเด็นที่หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามักให้ความสำคัญ ซึ่ง ในทางตรงกันข้าม ด้านการกำหนดพันธกิจและการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นภารกิจเชิงโครงสร้างที่ผู้บริหารทุกโรงเรียนดำเนินการในรูปแบบใกล้เคียงกัน เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ตาม นโยบายของเขตพื้นที่ และการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ครูทุกระดับการศึกษารับรู้บทบาท ผู้บริหารในมิตินี้คล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ(2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและทุกด้าน แสดง ให้เห็นว่าประสบการณ์วิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทผู้นำของผู้บริหารอย่างชัดเจน ครูที่มีประสบการณ์ น้อยมักประเมินผู้บริหารในเชิงบวกมากกว่า เนื่องจากยังต้องการการสนับสนุนและคำแนะนำจากผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Fuller (1969) ที่ระบุว่าครูช่วงต้นอาชีพให้ความสำคัญกับการยอมรับและการชี้แนะจากผู้บริหาร เพื่อสร้างความ มั่นใจในการปฏิบัติงาน และในทางตรงกันข้าม ครูที่มีประสบการณ์สูงมีแนวโน้มประเมินผู้บริหารอย่างรอบคอบและเข้มงวดกว่า เนื่องจากมีความคาดหวังด้านความเป็นมืออาชีพ ความอิสระทางวิชาการ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ประเด็นนี้สอดคล้องกับ Berliner (1994) ที่ชี้ว่าครูผู้มีประสบการณ์จะมีความเข้าใจในงานวิชาการลึกซึ้งกว่า จึงสามารถมองเห็น ความสอดคล้องระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพการสอนได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยจึงตอกย้ำว่าการรับรู้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครู แต่ละกลุ่มมีความคาดหวังและมุมมองต่อการบริหารแตกต่างกัน ผู้บริหารจึงควรใช้ ภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของครูแต่ละช่วงประสบการณ์เพื่อให้การบริหารวิชาการเกิดประสิทธิภาพ สูงสุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อิงอร บัวขจร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ใน การทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศรีเมือง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย สูงสุด สะท้อนถึงความเข้มแข็งของผู้บริหารในการกำกับทิศทางการเรียนรู้และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ในการ

วางแผนพัฒนาบุคลากรสายบริหารก่อนการแต่งตั้งหรือโยกย้ายตำแหน่ง เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ครบถ้วนทั้งห้าองค์ประกอบ ตลอดจนช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้นำทางวิชาการให้เข้มแข็งและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยยังพบว่า องค์ประกอบด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในทั้งห้าองค์ประกอบ แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่สะท้อนให้เห็นพื้นที่ที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมระบบติดตามผลผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการสอนอย่างเป็นระบบ และทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 สามารถนำข้อค้นพบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบโครงการพัฒนาระบบนิเทศและการติดตามผลทางวิชาการ รวมถึงการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะด้านการประเมินตามสภาพจริง การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และการสร้างระบบติดตามความก้าวหน้าผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลวิจัยที่พบว่าการสร้างแรงบันดาลใจเป็นมิติที่ผู้บริหารยังมีช่องว่างในการพัฒนา งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำเชิงอารมณ์ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และการตั้งใจเชิงบวก ว่ามีผลต่อความผูกพันของครู ความเต็มใจในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการนิเทศในโรงเรียนอย่างไร งานวิจัยเชิงลึกด้านนี้จะช่วยเปิดเผยกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม และสามารถนำไปใช้พัฒนาผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ครบถ้วนทั้งเชิงเหตุผลและเชิงอารมณ์

2.2 จากผลการวิจัยที่พบความแตกต่างของการประเมินภาวะผู้นำตามประสบการณ์และระดับการศึกษาของครู การวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาปัจจัยด้านบริบทโรงเรียน เช่น ขนาดโรงเรียน ความหนาแน่นของนักเรียน ทรัพยากรทางการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือลักษณะประชากรของผู้เรียนว่ามีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอย่างไร ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลให้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน การศึกษาปัจจัยบริบทเชิงลึกจะช่วยให้เข้าใจความซับซ้อนของการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การออกแบบการพัฒนาผู้บริหารที่สอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียนในพื้นที่กลุ่มศรีเมืองได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรบริหาร ส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- จารุณี แก้วเอี่ยม. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. สงขลา. ชานเมืองการพิมพ์.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน จังหวัดนครพนมวารสาร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 9 (33), 245-255.
- ซอพี ราเซ. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต3. (การค้นคว้าอิสระบัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- ณัฐพล พงษ์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังบูรพา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. (งานนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนาวรรณประภา. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัด

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. (งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรมน ชันดี (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในจังหวัดชลบุรี ระยะของและตราด. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จันทบุรี.
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ปรียาภรณ์ เรื่องเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. (งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญญา พลับฉิม. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต).
นครปฐม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- รุ่งฤดี อุทุม. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิเชียร วรรณภากร. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาใน
เขตอำเภอเมือง จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (งานนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เศรษฐการ ไชยดำ. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). ร้อยเอ็ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์ใหม่. กรุงเทพฯ:
เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.
- สมพร เทพเสิดา. (2560). เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตีประจําตำบล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). บุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปานหทัย ปลงใจ และคณะ (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรเมศร์ กลิ่นหอม และคณะ (2562). ความหมายของภาวะผู้นำ. ค้นหามีเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567.
จาก: <https://graduate.sru.ac.th>.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย ป้อมดำ (2558). ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3. วารสารวิชาการ. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- วิมล จันท์แก้ว (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2555) แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษาและบทวิเคราะห์การศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (2567). แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2568. ระยอง: ม.ป.พ.

Newton. J. (2008), "An Evaluation of the Impact of External Quality Monitoring on a Higher Education College," *Assessment&Evaluation in Higher Education*. 24(2): 215-235.

Watson. T.R. (2000). *Ways of Learning English: What Every Learner Needs To Know About Strategies*. Bangkok: Department of Applied Linguistics School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi.